

Bataat silmailuks ja söögiks

REPRO

Viimasel ajal on bataat müügil pea kõigis suuremates toidupoodides. Bataadiga tasuks ka ise koduaias veidi jahmerdada, seda enam et seemneks sobivad ka poes olevad mugulad – saab põneva kogemuse.

Bataat ehk maguskartul ehk söödav lehtertapp (*Ipomoea batatas*) on mitmeaastane juurmugulaid moodustav rohttaim, keda tuntakse ainult kultuurtaimena.

Lehtertapp (*Ipomoea*) on ühe- või mitmeaastaste, enamasti väänduvate vartega rohttaimede, harvemini põõsaste perekond kassitapuliste (*Convolvulaceae*) sugukonnast. Perekonda kuulub umbes 300 liiki, mis looduslikult on levinud peamiselt troopikas ja lähistroopikas.

Lehtertappude õied on lühiealised, kestavad enamasti vaid ühe päeva. Taim aga loob üha uusi õisi juurde ning nõnda kestab õieilu juulist septembrini. Nad sobivad suurepäraselt plankude, müüritsite ja aedade haljastamiseks.

Bataat pärineb Kesk- ja Lõuna-Ameerikast. Euroopasse tõid bataadi hispaanlased ning tõenäoliselt kasvatati seda algul Mehhikos ja Peruu. Tänapäeval kasvatatakse bataati kõikjal troopilise või subtroopilise kliimaga maades ning suurimad eksportijad on Iisrael, Lõuna-Ameerika ja Itaalia.

Väädid ja mugulad

Taim on puhmikutaoline, roomavate vartega, väädid hoiduvad maadligi ja moodustavad tiheda sasi-puntra. Väädid juurduvad sõlme-kohtadelt, kuhu peagi moodustuvad söödavad mugulad. Olenevalt sordist võivad lehed olla ümarad, südajad, terved kuni sõrmjalt lõhestunud. Õied on roosad või violet-

Bataat sarnaneb välimuselt kartuliga.

sed, 5 cm pikkused, kuid taimed õitsevad harva.

Mugulad võivad olla ümarad, pikerghused, värtnakujulised või rulljad terava tipuga, enamasti 10–30 cm pikad ja kaaluvad 0,2–3 kg (keskmiselt 1 kg).

Mugulate koor on olenevalt vormist valkja, purpurpunase, pruunika või kollaka koorega; mugulasisu valkjas, punane või kollane, kergelt jahune. Bataadi magus maitse sarnaneb pisut külmasaanud kartuliga.

Esimese kahe nädala jooksul hoitakse saaki hästiventileeritavas soojas hooldlas, hiljem kuni realiseerimise lõpuni temperatuuril 12–13°.

Suure veesisalduse tõttu riknevad mugulad kiiresti. Lühemat aega saab bataadi juurmugulaid säilitada niiskes liivas, mille temperatuur ei lange alla 5°.

Lisaks juurviljaletile leiab bataate juba mitu aastat ka meie aianditest ja puukoolidest.

Lehtdekoratiivsed bataadivormid 'Blackie', 'Tricolor' ja 'Marguarita' sobivad nii peenrale pinda katma kui rõdukasti või amplicisse rippuma. 'Blackiel' ja 'Tricoloril' on sõrmjalt lõhestunud lehed, ühel mustjaspunased, teisel põnevalt valge-roosa-rohelisekirjud. 'Marguarita' uhkeldab aga

erksalt kollakasroheliste südajate lehtedega.

Bataat kasvab paremini soojadel liivastel muldadel. Segage turbamuld kompostmullaga ja lisage veidi liiva. Paigutage mugul, terav tipp ülespidi, poolest saadik sellesse segusse. Potil peavad kindlasti olema vee äravooluavad. Kastke põhjalikult, kuid jätke meelde, et muld peab kastmiskordade vahel kuivama.

Kui tahate kõrget taime, laske vartel mööda tuge üles ronida. Kui tahate aga põõsasvormi, lõigake iga uus võsu altpoolt lugedes 3.–4. lehe juurest maha. Taim hakkab siis kiiresti harunema ja muutub tihedaks.

Kiirelt juured alla

Äralõigatud juppidele saab vees või viljakas mullas kiiresti ja kergelt juured alla ajada. Enne sügisesi öökülmasid kaevake mugulad välja, kuivatage ning säilitage ületalve kuivas materjalis (vermikuliit, perliit või kuiv turvas) jahedas kuivas keldris.

Kui mugulad hakkavad kevadel idusid ajama, lõigake nad sektoriteks (jättes vähemalt ühe silma sektori peale) ja istutage pärast öökülmade möödumist õue või poti. Mugula võib varakevadel panna veega täidetud laia suuga klaas-